

20100222

KGj

Riksmeklingsmannen Virksomhet 2009

1. Hovedtrekk ved virksomheten

1. Generelt om virksomheten

Institusjonens oppgave er å mekle i interessedvister mellom partene i arbeidslivet, dvs. tvister om opprettelse eller revisjon av tariffavtaler. Hovedformålet er altså å hjelpe partene til å unngå konflikt og derved bevare arbeidsfreden. Meklingsinstitusjonen er en faglig uavhengig institusjon som administrativt sorterer under Arbeidsdepartementet

Tariffavtalene i Norge er vanligvis toårige, med adgang til regulering av de økonomiske forhold i mellomåret. I 2009 var det mellomoppgjør mens det i 2008 var et hovedoppgjør. Det foregår meklinger hele året, men de fleste meklinger kommer i perioden mars-juni.

Arbeidsmengden varierer betydelig mellom år med mellomoppgjør og år med hovedoppgjør. Dette henger sammen med at i privat sektor er mellomoppgjørene sterkere samordnet enn i hovedoppgjørene. For eksempel foregår mellomoppgjørene nesten alltid mellom hovedorganisasjonene, mens hovedoppgjørene oftest foregår på forbunds nivå. Både etter et hovedoppgjør og et mellomoppgjør vil det i privat sektor normalt være bedriftsvis lokale lønnsforhandlinger, men uten konfliktrett.

I offentlig forvaltning er oppgjørene alltid samordnet. I offentlig forvaltning vil det i etterkant normalt være lokale forhandlinger uten konfliktrett, men innenfor sentralt avtalte rammer. I offentlige foretak foregår forhandlingene på to nivåer, først sentralt mellom hovedorganisasjonene og deretter mellom de enkelte virksomheter og lokale arbeidstakerorganisasjoner. En løsning forutsetter enighet på begge nivåer.

I et hovedoppgjør vil, i tillegg til økonomiske spørsmål, både fellesbestemmelser og forhandlingsbestemmelser være oppe til revisjon. I et mellomoppgjør er det i hovedsak bare de økonomiske bestemmelser som revideres.

I Norge kan antall landsomfattende tariffavtaler anslåes til ca 500, de aller fleste i privat sektor. Som det framgår av tabell 1 har det vært vanlig med meklings i en av fem tariffrevisjoner ved et forbundsvis hovedoppgjør. I år med et samordnet hovedoppgjør i privat sektor er antallet meklinger lavere.

Kretssaker er et viktig arbeidsområde for Riksmeklingsmannen. I det alt vesentlige dreier dette seg om krav om opprettelse av tariffavtaler i bedrifter som ikke er organisert i en arbeidsgiverorganisasjon. Sakene, som behandles av kretsmeklingsmennene, har blitt færre i de senere år, dog har det vært en viss økning fra 2008 til 2009.

2. Riksmeklinger

Riksmeklinger, dvs. meklinger knyttet til landsomfattende tariffavtaler der det legges ned forbud mot arbeidsstans, utgjør normalt hoveddelen av arbeidet. I 2009 har det vært mekling i 33 saker. Dette er nesten dobling i forhold til forrige mellomoppgjør som var i 2007.

Ved lønnsoppgjøret i 2009 sto spørsmålet om fremtidig pensjonsordning i statlig og kommunal sektor sentralt. Dette dominerte meklingene både i staten, KS-området og Oslo Kommune.

Oversyn riksmeklingsaker

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Tingingsløysing/trekk attende før mekling	6	10	1	6		14	3	4	
Tingingsløysing under/etter mekling	3	5	2	10	1	5	3	6	11
Meklingsløysing Framsett framlegg vedteke/til avstemming	13	91	23	88	10	84	9	24	21
Mekling avslutta utan resultat Konflikt	2	19	1	22	2	14	1	9	1
Mekling avslutta utan resultat Ingen konflikt					1		1		
Ferdig handsama saker i alt	26	125	27	126	14	117	17	43	33
Under handsaming					3	3			

Antall separate meklinger

I mange meklingsaker er det flere parter på arbeidstakersiden med i realiteten likelydende tariffavtaler som skal revideres. Eksempler på dette finner vi i offentlig forvaltning og for offentlige foretak, men også i tariffområder i privat sektor hvor for eksempel LO-og YS-forbund samtidig er parter. I noen områder i privat sektor forvalter dessuten samme fagforbund flere tariffavtaler etter sammenslåinger av forbund. Slike saker mekles normalt samtidig med samme meklingsmann. I tillegg blir noen saker trukket før meklingen faktisk starter. Antall gjennomførte separate meklinger er derfor lavere enn antall meklingsaker.

Konflikter

Lønnsoppgjøret i 2009 var svært rolig når det gjelder konflikter.

I meklingen om revisjon av tariffavtalen i Norsk Luftambulansse mellom Norsk Flygerforbund og NHO Luftfart ble det ikke oppnådd enighet. Ved meklingsutløp meddelte arbeids- og inkluderingsministeren partene at Regjeringen for å hindre at en streik blant flygerne satte liv og helse i fare, ville fremme lovforslag om lønnsnemndbehandling av tvisten. Streik ble ikke iverksatt.

Et meklingsforslag for Norsk Sjømannsforbund og Norges Rederiforbund ble nedstemt gjennom uravstemning. Her ble det gjennom forhandlinger oppnådd enighet slik at streik ikke ble iverksatt.

Det var derfor i 2009 ingen tapte arbeidsdager pga streik i forbindelse med lønnsoppgjør.

Oversyn rikskonflikter

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Tingingsløysing	1	12	2	16		9		4	
Ny mekling Framsett framlegg vedteke/til avstemming	1	3		1	1	3	1	5	
Lønnsnemnd		4		3	2	3			1
Framleis konflikt				2	1				
Samla tal på konflikter	2	19	1	22	4	15	1	9	1
-Konflikt frå året før						1			
- Konflikt etter mekling utan resultat	2	18	1	18		14	1	9	
- Konflikt etter nedstemt framlegg		1		4					

4 Kretsmeklinger

Kretsmeklinger

I tabell 3 er det gitt en summarisk oversikt over kretssaker i 2009 og i tidligere år. Som det framgår av tabellene falt antall kretssaker i 2004 og 2005 til knapt 100, mot rundt 140 i tidligere år. I 2006, 2007 og 2008 var det en ytterligere nedgang i antall saker, til 39 i 2008. I 2009 har det økt noe slik at ved årsskiftet var 60 saker enten under arbeid eller ferdigbehandlet..

Kretskonflikter

I 2009 har en sak endt med konflikt.

Tabell 3 Oversyn krinsmeklingar

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Trekt attende/satt på vent før mekling	61	41	49	22	31	29	18	7	16
Tingingsløyising før mekling	51	45	54	15	35	16	20	2	22
Tingingsløyising under/etter mekling	18	24	15	25	13	16	14	8	12
Meklingsløyising Framsett framlegg vedteke/til avstemming		2			4	4			1
Mekling avslutta utan resultat Konflikt	3	4	4			2	3	2	1
Mekling avslutta utan resultat Ingen Konflikt	15	21	14	28	5	12	6	10	1
Ferdig handsama saker i alt	148	137	136	90	88	79	61	29	53
Under handsaming		1	1	4	13	5	2	10	7

Om meklingsinstitusjonen i Norge

Institusjonens oppgave er å mekle i interesstvister mellom partene i arbeidslivet, dvs. tvister om opprettelse eller revisjon av tariffavtaler. Hovedformålet er altså å hjelpe partene til å unngå konflikt og derved bevare arbeidsfreden. Meklingsordningen i Norge ble etablert ved den første arbeidstvistloven i 1915 og hovedtrekkene i meklingsinstitusjonen og meklingsordningen har vært lite endret siden. Dagens meklingsinstitusjon er opprettet med hjemmel i lov 5. mai 1927 nr. 1 om arbeidstvister (arbeidstvistloven), sist endret i 2003.

Meklingsinstitusjonen er en faglig uavhengig institusjon som administrativt sorterer under Arbeidsdepartementet. Meklingsmøtene skal, ifølge loven, "holdes for lukkede dører".

Fredsplikt

De grunnleggende spillereglene for partene i tariffoppgjørene finnes i arbeidstvistloven og i tjenestetvistloven. Tjenestetvistloven dekker statsforvaltningen mens arbeidstvistloven dekker hele arbeidsmarkedet ellers. Begge lovene har to viktige grunnregler:

- Det skal være arbeidsfred så lenge tariffavtalen gjelder. Dette betyr at arbeidskamp (streik eller lockout) først kan settes i verk etter at tariffavtalen er utløpt
- Konflikten kan ikke starte uten at mekling først er forsøkt.

Interesstvister

Rettstvistene, dvs. juridiske tvister om innholdet i en tariffavtale som er inngått, behandles av Arbeidsretten. Meklingsinstitusjonen behandler bare interesstvister, dvs. tvister om hvordan lønn og andre arbeidsvilkår skal reguleres i en fremtidig tariffavtale. Skal meklingen lykkes må begge parter akseptere meklingsforslaget. Mislykkes meklingen har meklingsmannen ingen sanksjoner overfor partene.

Frister

For å kunne starte en arbeidskamp må konfliktvarsel sendes motparten. Som regel er det arbeidstakersiden som varsler plassfratredelse (streik). Slikt varsel må også sendes til meklingsinstitusjonen. I følge arbeidstvistloven må riksmeklingsmannen i løpet av 2 dager ta standpunkt til om han vil legge ned foreløpig forbud mot arbeidsstans. Et slikt forbud nedlegges hvis riksmeklingsmannen antar at "arbeidsstansen enten på grunn av bedriftens art eller på grunn av sitt omfang vil medføre skade for allmenne interesser". Praksis er at forbud nedlegges ved konflikter knyttet til landsdekkende tariffavtaler.

Etter at et midlertidig forbud mot arbeidsstans er nedlagt sier arbeidstvistloven at meklingen må pågå i minst 10 dager før en av partene kan kreve den brutt. Deretter har meklingsmannen 4 dager til å avslutte meklingen. Dette betyr at det minst vil gå 14 dager fra det midlertidige forbudet mot arbeidsstans til en konflikt kan bryte ut.

I følge tjenestetvistloven, som gjelder for statsforvaltningen, kan ikke arbeidskamp iverksettes så lenge mekling pågår. Her har riksmeklingsmannen inntil 14 dager på seg fra han orienteres om forhandlingsbrudd til meklingen starter. Deretter må meklingen pågå i minst 14 dager før en av partene kan kreve den avbrutt. Etter meklingsbrudd har meklingsmannen ytterligere 7 dager på seg til konflikt kan iverksettes. Ved nedleggelse av midlertidig forbud mot arbeidsstans i kommunesektoren kan riksmeklingsmannen beslutte at fristene i tjenestetvistloven og ikke arbeidstvistloven skal gjelde for meklingen.

Mekling: skisser og forslag

Dersom det er mulig å framsette et forslag blir dette, i form av en skisse, som regel framsatt på meklingsens siste dag. Partene tar deretter standpunkt til skissen og meklingsen avsluttes deretter, uansett om skissen har fått tilstutning fra begge parter eller ikke

Aksepteres skissen av begge parter gjør meklingsmannen skissen om til et forslag. Avhengig av de fullmakter og de avtaler som gjelder kan forslaget enten aksepteres på stedet, anbefales og sendes ut til avstemning eller sendes ut til avstemning uten anbefaling. Skal det stemmes over forslaget fastsettes det som regel en frist for dette.

Forkastes skissen av (minst) en av partene settes det normalt ikke fram et forslag og det er da åpent for konflikt. Dersom partene havner i konflikt er meklingsinstitusjonen forpliktet til å ta et initiativ overfor partene når konflikten har vart i 30 dager.

Administrative forhold

Virksomheten ledes av riksmeklingsmannen, som oppnevnes av Regjeringen for tre år. Det oppnevnes også for 3 år faste meklingsmenn for bestemte kretser. I forbindelse med nyoppnevning i 2009 ble de 3 nordligste fylkene slått sammen til en krets. Det er derfor nå 6 kretsmeklingsmenn, nærmere bestemt for Østlandet (to meklere), Sørlandet, Vestlandet, Trøndelag, og for Nordland, Troms og Finnmark (en felles). Kretsmeklingsmennene mekler hovedsakelig i lokale tvister, dvs. tvister om opprettelse av tariffavtale og hvor det ikke legges ned midlertidig forbud mot arbeidsstans. Arbeidstvistloven åpner også for at det kan oppnevnes særskilte meklingsmenn for bestemte saker eller tidsrom. Det er for tiden oppnevnt 7 særskilte meklingsmenn. Disse, sammen med flere av kretsmeklingsmennene, mekler i tvister på nasjonalt nivå for å unngå at det blir for lang ventetid i meklingsinstitusjonen.

I tillegg til riksmeklingsmannen har meklingsinstitusjonen to ansatte som dekker de administrative funksjoner. Kretsmeklingsmennene mottar en mindre fast godtgjøring og godtgjøring for den tiden de bruker på meklings. De særskilte meklingsmennene har bare godtgjøring for den tid de faktisk er engasjert i meklings.

Den aktuelle situasjon i 2009

Tidligere Riksmeklingsmann Svein Longva døde 16.4.09 etter en tids sykdom.

I tiden fra 6. februar til 31. juli fungerte Geir Engebretsen som riksmeklingsmann. Deretter fungerte Nils Dalseide fra 1. til 31. august.

21. aug 2009 ble Kari Gjestebø oppnevnt som riksmeklingsmann for en periode på 3 år. Hun tiltrådte 1.9.09

Medarbeidere

Riksmeklingsmannens kontor har nå (pr 31.12.09) følgende medarbeidere:

Riksmeklingsmann

Kari Gjestebø

Administrasjon

Kate Yvonne Berntsen Soffritti

Anne Kjuus Brænden

Kretsmeklingsmenn

Østlandet krets (Oslo, Akershus, Buskerud, Østfold, Hedmark og Oppland):

Konsulent Inger Tellefsen, Oslo

Sorenskriver Nils Dalseide, Elverum

Sørlandet krets (Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder):

Lagmann Reidun Wallevik, Skien

Vestlandet krets (Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane):

Lagdommer Daniel Lunde, Bergen

Trøndelag krets (Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag):

Lagdommer Mats Stensrud, Trondheim

Nord-Norge krets (Nordland, Troms og Finnmark):

Lagmann Dag Nafstad, Tromsø

Kretsmeklingsmennene ble oppnevnt for en 3-årsperiode fra 1.7.09.

Særskilt oppnevnte meklingsmenn

Tingrettsdommer Wenche Elizabeth Arntzen, Oslo

Sorenskriver Geir Engebretsen, Bærum

Kartverksjef Anne Cathrine Frøstrup, Hønefoss

Lagdommer Carl Petter Martinsen, Bergen

Generalsekretær Merete Smith, Oslo

Advokat Elisabeth Stenwig, Oslo

Lagdommer Dag Stousland, Bærum

Funksjonstiden for de særskilt oppnevnte meklingsmenn utløper 28.2.2010.

Av de 14 meklingsmenn (medregnet riksmeklingsmannen) som var i funksjon ved årsskiftet 09/10 var 7 kvinner og 7 menn.

Økonomi

Som det framgår av regnskapsoppstillingen var de samlede utgifter i 2009 på kr 6 542 000. Institusjonen fikk kr 372 000 i refusjon av sykepenges.

Kontantregnskapet for 2009 viser en samlet innsparing på kr 130.000 i forhold til budsjettet. Som det har blitt redegjort ovenfor var det i 2009 en spesiell situasjon mht sykefravær og fungeringer, noe som har påvirket enkelte kostnadskomponenter.

Når det gjelder utgifter til kjøp av varer og tjenester er det samlede budsjettavviket lite, med noe større utgifter til reiser og vedlikehold av bygning, og noe lavere utgifter på diverse andre poster.

Regnskap 2009 Beløpene er i 1000 kr.				
Post	Regnskap 2007	Regnskap 2008	Budsjett 2009	Regnskap 2009
111 – Organiserte stillingshjerner	1877	2277	2400	2298
112.- Ekstrahjelp	38	84	60	98
113.- Bistillinger	388	479	510	632
118. - Trygder	325	399	433	341
Sum lønnskostnader	2628	3239	3403	3369
121 - Maskiner, inventar	102	121	60	27
122 - Forbruksmateriell.	23	55	40	39
123 - Reiseutgifter	152	267	225	267
124 - Kontortjenester	91	69	90	94
125 - Konsulentbistand	47	141	100	105
126 - Service/vedlikehold	76	44	42	65
127 – Vedlikehold, drift maskin	87	110	90	121
128 – Vedlikehold, bygning		102	20	
129 – Bygningers drift, renhold	1968	1989	2230	2455
Sum kjøp av varer og tjenester	2546	2898	2897	3173
Utgifter i alt	5174	6137	6300	6542
Budsjettramme inkl. tilleggsbevilgninger	5080	6300	6300	6300
Refusjon av sykepenger	144	15		372
Inntekter i alt	5224	6315		6672
Underforbruk	50	178		130

Andre kommentarer:

Anskaffelser

Det har ikke vært gjort større anskaffelser i 2009.

I forbindelse med planleggingen av den årlige faglig samling for samtlige meklingsmenn som skal holdes i mars 2010, har det i 2009 vært innhentet tilbud fra flere leverandører.

Hjemmeside

I 2005 ble vår internetthjemmeside (www.riksmeklingsmannen.no) åpnet med stoff om institusjonen og med løpende informasjon om meklingsvirksomheten. Det helt sentrale elementet er en database med nøkkelinformasjon om hver meklings sak, inkludert meklingsmannens forslag. Hjemmesiden er til

stor nytte både som informasjonskanal overfor interesserte (medier, organisasjoner og myndigheter) og internt som effektivt arkivsystem. Brukerinteressen speiler intensiteten i meklingsarbeidet. Antall besøk på hjemmesiden er tidvis meget stor. Vi har mottatt mange positive kommentarer på tilgjengelighet og utforming.

Samarbeid med Arbeidsretten

Riksmeklingsmannen og Arbeidsretten er to meget små institusjoner som er lokalisert i samme kontorbygg. I 2007 ble det startet opp et tettere samarbeid på det administrative området. I 2008 ble samarbeidet videreført blant annet med fullføring av et felles telefonsystem og samkjøring av it-systemene. Det administrative samarbeidet er under videreutvikling.

Årlig seminar

Også i 2009 har meklingsmennene vært samlet til et todagers seminar med evaluering av arbeidet, interne diskusjoner og med bidrag fra eksterne foredragsholdere. Denne samlingen anses som svært nyttig av alle som er involvert i meklingsarbeidet.